

כיצד מעברין פרק חמישי עירובין

נד.

עין משפט גר מצוה

ג א מיי פ"ג מהלכות
מ"ח הלכה יב סג
עשין י"ז ע"ש י"ז ס"י
רמו סעף כב:
ד ב מיי שם הלכה ט:
ה ג מיי וסג שם ע"ש
שם סעף כא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא זכא
ר"ח (להתקנות) ח"מ
ו"כ ס"א להתמהמה
ו"כ ע"ש (ב) ד"ה
שם ר"ח (ג) ד"ה
שם ר"ח (ד) ד"ה
הרוח הקודש:

גליון הש"ס

גמ' א"ל רב לרב המנוא.
עין לקמן דף סג ע"א
ת"ר דף המנוא:
שם חש בראשו יעקב
במורה. ע"י מרת חס
שענתה דף טו ע"ב ד"ה
אסור להמפלות:

מוסף רש"י

דמי האי מוויגא למויגא
דבא. שפטיה רבא לומד
לפניו היה מוויגא לו בענין זה
(ד"רס וז). לא תתיב
אברעיך. לפי שהגם לנו
שאל לו מקלה זו מדי
להשפיל דעמו (שם).
כמדבר זה. מלמד מוסר
מחלל לכל (שם). נחליאל.
נעשית לו המורה כמו מלה
(שם).

רב ניסים גאון

רבה היא ליה מילתא לרב
יוסף בהרד"ה. תמצא פירוש
הדברים שארעו ביניהן
בפרק הנדר מן הירק
בבבב (ברן) מר שמואל
(מר) פקיד דליחון תליסר
אלין וזו לרבא מן
אלתא דבהר פניא. שלח
רבא לקמיה דרב יוסף
אלתא היכי מיקריא. אמר
רב יוסף ושוין בנדר מן
הב' המינים. אמר ליה
אביי מי דמי, (וכו אקלא)
[תבואה לא] משמע אלא
ה' המינים. אלתא כל
מילי (דשמעא) [משמע].
דאלתא לקמיה (ד'ר'
אבא) [דרבא] אמר להון
היא לא איבעיא לי
דאלתא כל מילי משמע,
היא היא דאיבעיא לי
שכר בתים ושכר ספנות
מאי, מי אמרין כיון
דפתחן לאו אלתא היא.
או דלמא כיון דלא ידע
פתיחיה זו אלתא היא.
אמריה קמיה דרב יוסף
[אמן] וכי מאחר דלא
צריך לן אמאי שלח לן.
צריך רב יוסף. שמע
רבא ואתא לקמיה ביומא
דכיפורי.

רבינו הנגאל

אמריה ליה חביב ערוכה
בכל משמרה אם ערוכה
ברמ"ח אברים נשמרת
לבב ואם לאו אינה
נשמרת. אמר ליה רב
שמואל לרב יהודה
שינא פתח פומך קרי
ותני כי היכי דתורין
חיי, שנאמר כי חיים הם
למוציאיהם בפיו. תנא
תלמיד היה לר' אליעזר
שנתייב שרפה למקום,
ואמרו (המקום) הניחו
אימתי בעת שדבר בעתו
מקום שנאמר לנצח, כגון
כחור זו שדרוסת ואוכלת,
יאכל פריה, מה תאניה

תלמודו מתקיים צדו: שהכל דשין אוסו. שאין לו גכות (ג) : שהכל
מפני דריסת רגלי בני אדם כך לחיייו אינן נלאין מלחור על למודו
וללמד לאחרים: לא נשפחה. חרות משמע חקוק ואינו נמחק לעולם.

על ידי הלוחות היתה תורה חקוקה
לישראל מהשתכח מהן עולמית: על
הלוחות. בשציל הלוחות היו בני
ישראל בני חורין: ממדבר מנסה.
אם כמדבר הוא תורה נתונה לו
במתנה ולא ישכח: מילתא. כעס:
אמר. רבא חזיל אפייסיה לרב יוסף:
מווג. צמים: רב יוסף קני נכור היה
ולא היה רואה והלכו צטעס היין
שהוא מוגו לפי שהיה מכיר רב יוסף
צמגו של רבא מתחילה שהיה צקי
לימן מים צמדה: כל גיא ישא. אף
על גב דלאו גבי הני קראי כתיב דרשי
ליה דמי שצא ליד גיא שהוספל חזור
ומתנשא: שדורס ואוכלת. מיד
לאחר הריגתה. שאינו מקפיד על
מענוגים אלא אוכל צמר בלא תכלין
וכן שאר עינוגין: שפסחה. ציטט.
היינו מי שאינו הולך אחר צבות לקוח
במאכלו אם לא נצבשל כל צרכו. ל"א
שדורסת ואוכלת לאחר הריגתה
אוכלת מיד כך תלמיד חכם מחזר על
תלמודו מיד כשמקצלו מרבו מסרחת
מנבל עצמו על דברי תורה לשון זה
נראה צעני לפי שמצינו בכל הש"ס
שדרך תלמידי חכמים להקפיד על
מאכלן דרך גדולה וכדו (שם)
מלבושיהן (שם) דלמי (שם) ולמשיהן
אחזו מות: לעני. לזה ששם עצמו
כעני. וללשנא כתרס ששם עצמו כעני
לחור עליה: סאנס. אילין:
כל

כמות הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה
יפה ולזה קשה אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר וכל בשרו מרפא א"ר
אמי מ"ד⁵ כי נעים כי תשמרם בבטןך יכונן יחדיו על שפתיך אימתי ד"ת¹ נעי' בזמן שתשמרם בבטןך ואימתי
תשמרם בבטןך בזמן שיכונן יחדיו על שפתיך ר' זירא אמר מהכא⁶ שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה
טוב אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה טוב
ר' יצחק אמר מהכא⁷ כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך בזמן שבפך
ובלבבך לעשותו רבא אמר מהכא⁸ תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו כל מענת סלה אימתי תאות לבו
נתתה לו בזמן שארשת שפתיו כל מענת סלה רבי רמי כתיב תאות לבו נתתה לו וכתוב וארשת שפתיו כל
מענת סלה זכה תאות לבו נתתה לו לא זכה וארשת שפתיו כל מענת סלה תנא דבי ר"א בן יעקב כל מקום
שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית נצח דכתיב⁹ כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף סלה
דכתיב¹⁰ כאשר שמענו בן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה ועד
דכתיב¹¹ ה' ימלוך לעולם ועד: (סימן ענקים לחיי לוחות חרות): א"ר¹² (אליעזר) מאי דכתיב¹³ וענקים
לגגרותיך אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו
אין תלמודו מתקיים בידו ואמר ר"א מאי דכתיב¹⁴ לחיו כערוגת הבשם² אם משים אדם עצמו כערוגה זו
שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמן בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים וא"ר
(אליעזר) מ"ד¹³ לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחיייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו
אין תלמודו מתקיים בידו וא"ר¹⁴ (אליעזר) מאי דכתיב¹⁴ חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות
לא נשתכחה תורה מישראל רב אחא בר יעקב אמר¹⁵ אין כל אומה ולשון שולשת בהן שנאמר חרות אל תיקרי
חרות אלא חירות אמר רב מתנה מאי דכתיב¹⁵ ומדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין
בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו¹⁶ רבא בריה דרב יוסף בר חמא הוה ליה מלתא
לרב יוסף בהדיה כי מטא מעלי יומא דכיפורי אמר איזיל ואפייסיה אזל אשכחיה לשמעיה דקא מוויג ליה כסא
אמר ליה הב לי ואימוגיה אנא יהב ליה מווגיה כדמעמיה אמר¹⁷ דמי האי מוויגא למוויגא דרבא בריה דרב יוסף
בר חמא א"ל אנא הוא¹⁸ א"ל¹⁸ לא תתיב אכרעיך עד דמפרשת לי הני קראי מאי דכתיב¹⁵ ומדבר מתנה וממתנה
נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגויא א"ל אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו
במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר
ומנחליאל במות ואם מגוים לבו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגויא ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו
שנאמר¹⁶ כל גיא ינשא אמר רב הונא מ"ד¹⁷ חיתך ישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים³ אם אדם משים
עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו
מתקיים בידו ואם עושה כן הקדוש ברוך הוא עושה לו סעודה בעצמו שנאמר תכין בטובתך לעני אלהים א"ר
חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב¹⁸ נוצר תאנה יאכל פריה למה נמשלו דברי תורה כתאנה מה תאנה זו

צטעה ציה. צעטה צו: פוריק חיי. שפתיך ימים: סוף אכול. אם
יש לך ממון לההנות עמך אל תמתיך עד למחר שמה תמות ושזב אין
לך הנאה: דענמא דחזוין מיניה גרסינן: כהנולא דמי. היום שנו
ולמחר אינו דומה לחופה שהולכת מהר: אם יש לך. ממון: ואין

למס הפממה. עיכוב כי פתאום
האדם מת: חוק. מוון: מי יגיד לך.
אם נשאר צידם שמה יצדדוהו: הללו
נוצלין. כלומר כשהן גדילין גדילה
פרנסתן ועושרן עמהן ואינן צריך
להדאג עליהן: והללו נוצלין. ממיס.
לשון והעלה נצל [ירמיהו ט]. יפה. לחלו זה
וקשה לחלו זה יפה לנצו ועל לעינים:
שפסחה. כענק. שכן שמוריס
צידך שאינו משמחין ממך: יכונן
יחד. שמתה סודרן ומוויגין צפה
ולא בנימגוס ובלמשה: אימתי שמחה
וכו' צומן. שידוע לדרוש הלכות חג
צמו. ד"א אימתי שמחה לאיש אימתי
אדם שמה צמלמודו צומן שיש לו
מענה כששולין ממנו דבר הלכה:
שפסחה. ספירת שפתיו כל תמנע
סלה כשנתת צו דעת להוליא בשפתיו:
וכה. אם יש לו מול טוב תאות לבו
נתת לו כשצדו שהוא מתאנה בזה לו
תאותו עד שלא ישאלנה: לא זכה.
צריך⁶ להמתקמקמ ולהטעור: כי לא
לעולם אריב ולא לנצח אקצוף. אלמלא
לנצח לשון עולם הוא. מדסמין ליה
וכן עד עולם סלה אלמלא סלה לשון
לעולם משמע: שרף לזואר. שאינו
מזומלס צדוק סביב הזואר אלא
שרפו צדוק כך הוא נעים ומרוצה
לצרות: ונראה ואינו נראה. כשנצבזה
לוארו נראה מתחת זקנו ורוב פעמים
שקנטרו וזקנו מכסין אותו. כך אם
תלמיד חכם הוא אינו רודף לנצח
ולנצח צדוק אלא יושב ומחזר על

ישעיהו בן נ
10. כאשר שמענו בן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהינו אלהים יכוננה עד עולם סלה:
ההלים מ"ח
11. ה' ימלוך לעולם ועד:
שמות טו יח
12. לחון כערוגת הבשם
מגדלות
שפתותיו שושנים נשפוחות
מור עבר:
שיר השירים יג
13. ויתן אל משה
בכלתו לומר אתו בור
סיני שני לוחות הקצת
לחת אבן קרבים באצבע
אלהים: שמות לא יח
14. ותלת מעשה
אלהים הקמה והמקבת
מכתב אלהים הוא חרות
על הלחות:
שמות לב ט
15. באר הפרה שרים
קרה נדבר נעים מוחק
במשנתם
מקנה: וממתנה נחליאל
ומנחליאל
ומבמות הגויא אשר
שדחה מוב ראש
הפסגה ונשקה על פני
הקישמן:
כמדבר כא יח-
16. כל גיא ינשא וכל
הר ונגעה ישפילו והיה
העקב למישור והר קשים
לבקעה: ישעיהו מ ד
17. חיתך ישבו בה תכין
בטובתך לעני אלהים:
ההלים סח
18. נצר האנה יאכל
פריה ושמר ארצו
יקב: משלי כו יח

(א) ס"א פ"ג ע"ש. (ב) כדרכו
לו. וצ"ע וע"י כתיבה טו:
ע"ש שם על צדו פירוש על
שינאל. א כל זה עד נוצלין
ממ' כן ס"א. (ד) סוטה מו:
ב"כ א"ל א"ל וני מילת
הס ליתא. (ו) ל"ל עינים
וכ"ה כ"א. (ז) (ז) ל"ל
לעוין. (ח) ע"ש ה"ע. (ט)
מ"ה נ"ה. ע"ש.
(י) עמוס' שנת עז. ד"ה
לחמך. (יא) וקדושין לו:
ו"כ. (יב) ע"ש מ"ס מ"ר
כד: ד"ה אמר וכו' פ"י ד"ק
מילתא. (יג) שנת ע"ד.
(יד) ל"ל כל משאל.

תורה אור השלם

1. כי לא כן בתינו את אל
בי ברית עולם שם לי
ערוכה בכל ושמרה כי
כל ישעי וכל חפץ כי לא
יצמח: שמואל ב כג ה'
2. כי חיים הם
למוציאיהם ולכל בשרו
מרפא: משלי כב ד'
3. כי לוחות הן הם
לראשך: משלי א ט
4. רפאות תהי לשרך
ושקיל לעצמותיך:
משלי ג ח
5. כי נעים כי תשמרם
בבטןך יכונן יחדיו על
שפתיך: משלי כב י'
6. שמחה לאיש במענה
פיו ודבר בעתו מה טוב:
משלי טו כ
7. כי קרוב אליך הדבר
מאד בפך ובלבבך
לעשותו: דברים יד י'
8. תאות לבו נתתה לו
וארשת שפתיו כל מענת
סלה: תהלים כג ג'
9. כי לא לעולם אריב
ולא לנצח אקצוף כי רוח
אני עשיתי:
ישעיהו בן נ
10. כאשר שמענו בן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אלהים יכוננה עד עולם סלה:
ההלים מ"ח
11. ה' ימלוך לעולם ועד:
שמות טו יח
12. לחון כערוגת הבשם
מגדלות
שפתותיו שושנים נשפוחות
מור עבר:
שיר השירים יג
13. ויתן אל משה
בכלתו לומר אתו בור
סיני שני לוחות הקצת
לחת אבן קרבים באצבע
אלהים: שמות לא יח
14. ותלת מעשה
אלהים הקמה והמקבת
מכתב אלהים הוא חרות
על הלחות:
שמות לב ט
15. באר הפרה שרים
קרה נדבר נעים מוחק
במשנתם
מקנה: וממתנה נחליאל
ומנחליאל
ומבמות הגויא אשר
שדחה מוב ראש
הפסגה ונשקה על פני
הקישמן:
כמדבר כא יח-
16. כל גיא ינשא וכל
הר ונגעה ישפילו והיה
העקב למישור והר קשים
לבקעה: ישעיהו מ ד
17. חיתך ישבו בה תכין
בטובתך לעני אלהים:
ההלים סח
18. נצר האנה יאכל
פריה ושמר ארצו
יקב: משלי כו יח

לו אדם גדול שימש. כתיב נעים כי תשמרם בבטןך. אימתי דברי תורה נעמים בשעה שתשמרם בבטןך, כיצד בעת שיכונן יחדיו על שפתיו. כתיב שמחה לאיש במענה פיו. מה טוב. ר' יצחק אמר מהכא כי קרוב אליך הדבר מאד, בשעה שבפך ובלבבך לעשותו. תאות לבו נתת לו, אם זכה ואם לא זכה וארשת שפתיו כל מענת סלה. תנא כל ולא לנצח אקצוף. סלה, כגון אלקים יכוננה עד עולם סלה. ועד, כגון ה' ימלוך לעולם ועד, אין להם הפסק לעולם. כתיב חיתך ישבו בה וכו', אם משים אדם את עצמו כחיה זו שדרוסת ואוכלת, ואמרי שמסרחת ואוכלת. יש בה, כלומר תלמודו מתקיים בידו, וכיון שתלמודו מתקיים בידו הקב"ה מכין סעודתו, שנא' תכין בטובתך לעני אלקים. נוצר תאנה ואתו